Repertoriul jurisprudenței

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
YVES BOT
prezentate la 23 februarie 2016 [1]

Cauza C-614/14

Procedură penală
împotriva
Atanas Ognyanov
[cerere de decizie preliminară formulată de

Sofiyski gradski sad (Tribunalul orașului Sofia, Bulgaria)]

„Trimitere preliminară — Articolul 267 TFUE — Articolul 94 din Regulamentul de procedură al Curții — Conținutul unei cereri de decizie preliminară și obligațiile în sarcina instanței de trimitere — Expunerea cadrului factual și juridic — Normă din dreptul național care obligă instanța de trimitere să se abțină pentru motivul că a expus cadrul factual și juridic al cauzei pentru a adresa Curții o cerere de decizie preliminară — Articolele 47 și 48 din cartă”

I – **Introducere**

1. Modalitățile prevăzute la articolul 267 TFUE și la articolul 94 din Regulamentul de procedură al Curții în ceea ce privește conținutul unei cereri de decizie preliminară sunt susceptibile să compromită garantarea drepturilor consacrate prin articolele 47 și 48 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”)?

2. O instanță de trimitere este obligată să se abțină în cauza principală pentru motivul că a expus, în cadrul cererii sale de decizie preliminară formulate în această cauză, cadrul factual și juridic al acesteia?

3. Aceasta pare să fie situația în dreptul bulgar, în aplicarea articolului 29 din Codul de procedură penală (Nakazatelno protsesualen kodeks, denumit în continuare „NPK”).

4. Astfel, în temeiul acestei dispoziții, Sofiyska gradska prokuratura (Parchetul Sofia) a solicitat recuzarea Sofiyski gradski sad (Tribunalul orașului Sofia), pentru motivul că acesta ar fi exprimat, în cadrul cererii de decizie preliminară formulate în cauza C-554/14, Ognyanov [2], aflată pe rolul Curții, o „opinie provizorie” prin care expunea cadrul factual și juridic al cauzei respective înainte de programarea judecării cauzei, încălcându-și astfel obligația de imparțialitate și, în plus, aducând atingere dreptului la prezumția de nevinovăție al domnului Ognyanov.

5. În prezenta cauză, Curții i se solicită, așadar, să se pronunțe asupra aspectului dacă dreptul Uniunii se opune unei norme precum cea în discuție în litigiul principal.

1 — Limba originală: franceza.

2 — Cererile de decizie preliminară introduse în cauza menționată și în prezenta cauză sunt formulate în cadrul aceluiași litigiu cu care a fost sesizat Sofiyski gradski sad (Tribunalul orașului Sofia); prezentăm concluzii separate în cadrul acestor două cauze.

6. Nu negăm că mecanismul cererii de decizie preliminară poate crea probleme uneori dificil de gestionat de către instanțele naționale de diverse tipuri și grade jurisdicționale, în special dacă ținem seama de diferențele existente între legislațiile naționale în ceea ce privește atribuțiile instanței, care sunt, de altfel, printre cele mai puțin armonizate și mai diverse.

7. Cu toate acestea, jurisprudența abundentă care consacră cooperarea dintre instanța națională și Curte în materia cererilor de decizie preliminară, precum și numeroasele norme administrative care fasonează acest mecanism nu lasă loc niciunei îndoieli cu privire la soluția care trebuie adoptată pentru această problemă.

8. Prin faptul că a expus, în cadrul cererii de decizie preliminară formulate în cauza C-554/14, cadrul factual și juridic al acestei cauze, Sofiyski gradski sad (Tribunalul orașului Sofia) nu a făcut altceva decât să respecte modalitățile prevăzute la articolul 267 TFUE și la articolul 94 din Regulamentul de procedură, cu scopul de a adresa Curții o cerere de decizie preliminară, și nu se poate considera că aceste modalități, dacă sunt puse în mod corect în aplicare, ar încălca echitatea procedurii sau drepturile fundamentale ale părților.

9. Prin urmare, o normă precum cea în discuție în litigiul principal trebuie înlăturată.

10. Pe de o parte, deoarece pune în discuție modalitățile esențiale ale mecanismului cererilor de decizie preliminară, astfel cum au fost definite la articolul 267 TFUE, precum și în jurisprudența Curții, și astfel cum au fost precizate la articolul 94 din Regulamentul de procedură.

11. Pe de altă parte, deoarece ajunge în cele din urmă să lipsească instanțele penale bulgare de posibilitatea de a formula o cerere de decizie preliminară în fața Curții, aducând astfel atingere prerogativelor proprii acestor instanțe, care le sunt recunoscute de Tratatul FUE și de jurisprudența Curții.

12. De altfel, în decizia de trimitere, Sofiyski gradski sad (Tribunalul orașului Sofia) nu are nicio ezitare în ceea ce privește interpretarea dispozițiilor de drept al Uniunii sus-menționate.

13. În opinia noastră, instanța de trimitere urmărește să schimbe percepția instanței penale bulgare și poate chiar și pe cea a Konstitutsionen sad (Curtea Constituțională) [3] în ceea ce privește mecanismul cererii de decizie preliminară și să atragă atenția asupra incoerențelor unei reglementări care, în cazul în care este pusă în aplicare, ar putea descuraja toate instanțele penale bulgare să formuleze cereri de decizie preliminară în fața Curții.

14. Desigur, instanța de trimitere subliniază că cererea de decizie preliminară reprezintă un mecanism nou pentru instanța penală bulgară având în vedere limitarea prevăzută la articolul 10 alineatul (1) din Protocolul nr. 36 privind dispozițiile tranzitorii, anexat la Tratatul FUE.

15. Or, dacă instituția cererii de decizie preliminară este nouă pentru justiția penală bulgară, instanțele bulgare civile și administrative, în schimb, stăpânesc foarte bine mecanismul, fapt atestat de numărul relativ ridicat de întrebări preliminare adresate de aceste instanțe [4].

3 — A se vedea în această privință Vatsov, M., „European integration through preliminary rulings? The case of the Bulgarian Constitutionnal Court”, în *The preliminary reference to the Court of justice of the European Union by Constitutional Courts, German Law Journal*, vol. 16, nr. 6, 2015.

4 — Pentru o prezentare a legislației și a practicilor legate de cererile de decizie preliminară în Bulgaria, a se vedea raportul bulgar redactat de Fartunova, M., în Coutron, L., „L'obligation de renvoi préjudiciel à la Cour de justice: une obligation sanctionnée?”, Bruylant, Bruxelles, 2014, p. 145.

16. În această privință, Codul de procedură civilă (Grazdhanski protsesualen kodeks [5]), în cadrul părții VII capitolul 59 [6], precizează ansamblul normelor de procedură aplicabile formulării unei cereri de decizie preliminară în fața Curții. Articolul 630, care privește conținutul cererii de decizie preliminară, prevede la alineatul (1), în conformitate cu modalitățile prevăzute la articolul 94 din Regulamentul de procedură, că „[c]ererea de decizie preliminară cuprinde o descriere a faptelor litigiului, dreptul național aplicabil, o trimitere exactă la dispoziția sau la actul pentru care se solicită interpretarea sau aprecierea validității, motivele pentru care instanța de trimitere consideră că este necesară o cerere de decizie preliminară în scopul tratării corecte a cauzei, precum și formularea întrebării preliminare” [7].

17. Deși normele consacrate în acest capitol 59 menționat se limitează, în principiu, doar la instanțele civile, ele sunt deopotrivă aplicabile în cazul procedurilor inițiate în fața instanțelor administrative, astfel cum prevede articolul 144 din Codul de procedură administrativă (Administrativnoprotsesualen kodeks) [8].

18. Prin urmare, cerințele referitoare la conținutul unei cereri de decizie preliminară stabilite la articolul 267 TFUE și la articolul 94 din Regulamentul de procedură, precum și în jurisprudența Curții, departe de a nu fi cunoscute legiuitorului și instanțelor naționale, fac parte din arsenalul juridic și aceasta începând de la momentul aderării Republicii Bulgaria la Uniunea Europeană în anul 2007.

19. Or, cu toate că înțelegem faptul că anumite instanțe penale pot întâmpina dificultăți în ceea ce privește folosirea mecanismului cererii de decizie preliminară, modalitățile prevăzute în vederea formulării unei cereri de decizie preliminară la articolul 267 TFUE și precizate la articolul 94 din Regulamentul de procedură sunt totuși identice în cazul aplicării în materie civilă, respectiv penală. Deși Regulamentul de procedură prevede, în capitolul 3 din titlul III, dispoziții particulare cu privire la cauzele în materia spațiului de libertate, securitate și justiție, aceste dispoziții nu afectează în niciun fel obligațiile care îi revin instanței de trimitere în temeiul articolului 94 din acest regulament.

20. Prin urmare, având în vedere elementele derivate din dispozițiile de ordin legislativ și jurisprudențial, care consacră cooperarea dintre instanța națională și Curte în materia cererilor de decizie preliminară, răspunsul care trebuie oferit instanței de trimitere nu lasă loc niciunei îndoieli.

21. În consecință, propunem Curții să declare că articolul 267 TFUE și articolul 94 din Regulamentul de procedură coroborate cu dispozițiile prevăzute la articolele 47 și 48 din cartă trebuie interpretate în sensul că se opun unei norme din dreptul național precum cea în discuție în litigiul principal, care obligă instanța de trimitere să se abțină în cauza principală pentru motivul că a expus cadrul factual și juridic al acestei cauze în cadrul cererii de decizie preliminară.

22. În consecință, Sofiyski gradski sad (Tribunalul orașului Sofia) este obligat să înlăture o astfel de normă.

23. Vom arăta, pe de altă parte, că articolul 267 TFUE și articolul 94 din Regulamentul de procedură nu se opun, ținând seama de autonomia instituțională și procedurală a statelor membre, posibilității unei instanțe de trimitere de a proceda, după pronunțarea hotărârii Curții, la o nouă audiere a părților, precum și la noi măsuri de administrare a probelor și de a modifica, în consecință, constatările pe care le făcuse în cadrul deciziei de trimitere.

5 — Denumit în continuare „GPK”. O versiune în limba engleză a GPK este disponibilă pe site-ul internet al Varhoven kasatsionen sad (Înalta Curte de Casație), la următoarea adresă: http://www.vks.bg/english/vksen_p04_02.htm#PART_SEVEN__Content of Request

6 — Această parte VII este intitulată „Norme speciale de procedură civilă pentru cauzele aflate sub incidența dreptului Uniunii Europene (în vigoare din 27 iulie 2007)”. La rândul său, acest capitol 59 este consacrat „cererilor de decizie preliminară”.

7 — Traducere liberă.

8 — Acest articol prevede aplicabilitatea subsidiară a GPK în cazul tuturor aspectelor cărora acest cod nu le consacră dispoziții exprese.

II – **Cadrul factual și juridic**

24. În speță, domnul Ognyanov, resortisant bulgar, a fost condamnat de justiția daneză la 15 ani de închisoare pentru furt calificat și pentru omor. A fost deținut într-o unitate penitenciară daneză de la 10 ianuarie 2012 până la 1 octombrie 2013, dată la care a fost transferat autorităților bulgare, în temeiul Convenției asupra transferării persoanelor condamnate, semnată la Strasbourg la 21 martie 1983[9], în vederea ispășirii restului pedepsei în Bulgaria. În urma transferării domnului Ognyanov, Sofiyski gradski sad (Tribunalul orașului Sofia) a sesizat Curtea cu trei întrebări preliminare referitoare la interpretarea articolului 17 din decizia-cadru 2008/909/JAI[10] (cauza C-554/14).

25. După adresarea acestor întrebări, Parchetul Sofia a solicitat recuzarea acestei instanțe pentru motivul că, la punctele 2-4 din cererea de decizie preliminară formulată în această cauză, ar fi exprimat o opinie cu privire la aspectele de fapt și de drept, înainte de programarea judecării cauzei.

26. Din decizia de trimitere în prezenta cauză reiese că, potrivit articolului 29 din NPK, astfel cum a fost interpretat de Varhoven kasatsionen sad (Înalta Curte de Casație), exprimarea de către instanță a unei opinii provizorii cu privire la fondul cauzei înainte de pronunțarea hotărârii finale ar constitui un caz particular de parțialitate.

27. În caz de parțialitate, instanța este obligată să se abțină, ceea ce înseamnă, în primul rând, că suspendă judecarea cauzei, în al doilea rând, că respectiva cauză este trimisă spre rejudecare altor instanțe din jurisdicția competentă și, în al treilea rând, că noua instanță desemnată rejudecă respectiva cauză.

28. În cazul în care instanța omite să se abțină, continuă judecarea cauzei și pronunță o hotărâre finală, această hotărâre va fi viciată, întrucât a fost pronunțată cu „încălcarea unor norme fundamentale de procedură”. Instanța superioară va anula hotărârea menționată, iar cauza va fi trimisă spre rejudecare unui alt complet de judecată.

29. Sofiyski gradski sad (Tribunalul orașului Sofia) precizează că jurisprudența reține o interpretare deosebit de strictă a criteriului „parțialității”. În această privință, Sofiyski gradski sad subliniază, în special, că acest control se efectuează din oficiu și că expunerea până și a celui mai nesemnificativ indiciu cu privire la faptele cauzei sau la calificarea juridică a acestora ar constitui în mod automat un motiv de recuzare a instanței.

30. Cu titlu de exemplu, Sofiyski gradski sad (Tribunalul orașului Sofia) menționează cinci hotărâri ale Varhoven kasatsionen sad (Înalta Curte de Casație)[11], în cadrul cărora această instanță a anulat hotărârile instanțelor de prim grad pentru motive de parțialitate.

31. În sfârșit, din decizia de trimitere reiese că situația în care un judecător exprimă o opinie provizorie atrage după sine nu doar recuzarea sa și/sau anularea hotărârii sale finale, ci și introducerea unei acțiuni în răspundere disciplinară împotriva sa, întrucât se ridică problema unei abateri disciplinare. Astfel, potrivit punctelor 2.3 și 7.4 din Codul deontologic național (Kodeks za etichno povedenie), unui judecător îi este interzis să se pronunțe public cu privire la soluția într-o cauză aflată pe rolul său sau să exprime o opinie provizorie. În plus, punctul 7.3 din acest cod prevede că judecătorul poate să se exprime cu privire la probleme juridice de principiu, abținându-se totuși să facă referire la faptele concrete și la calificarea juridică a acestora.

9 — Această convenție este disponibilă pe site-ul internet al Consiliului Europei. A fost ratificată de 64 de state și a intrat în vigoare la 1 iulie 1985. Singurele state membre care nu au semnat-o sunt Republica Croația și Republica Finlanda.

10 — Decizia-cadru a Consiliului din 27 noiembrie 2008 privind aplicarea principiului recunoașterii reciproce în cazul hotărârilor judecătorești în materie penală care impun pedepse sau măsuri privative de libertate în scopul executării lor în Uniunea Europeană (JO L 327, p. 27).

11 — Este vorba despre cauzele penale nr. 352/2008, 438/2009, 466/2009, 527/2009 și 463/2013.

32. Or, în speță, formulând întrebările preliminare din cauza C-554/14, instanța de trimitere ar fi exprimat în mod public și oficial o opinie provizorie cu privire la faptele concrete ale acestei cauze.

III – **Întrebările preliminare**

33. Acestea sunt împrejurările în care Sofiyski gradski sad (Tribunalul orașului Sofia) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Reprezintă o încălcare a dreptului Uniunii (articolul 267 al doilea paragraf TFUE coroborat cu articolul 94 din Regulamentul de procedură, articolele 47 și 48 din cartă și alte dispoziții aplicabile) aspectul că, după notificarea deciziei preliminare, instanța de trimitere continuă procedura și pronunță o decizie pe fond fără să se abțină? Motivul de abținere ar fi faptul că, în cererea de decizie preliminară, instanța de trimitere formulează o opinie provizorie asupra fondului cauzei (considerând că s-a stabilit o anumită situație de fapt și că la această situație de fapt se aplică o anumită normă juridică)?

Întrebarea preliminară se adresează prezumându-se că, în cadrul stabilirii situației de fapt și a dreptului aplicabil în scopul trimiterii preliminare, s-au respectat toate dispozițiile de drept procedural cu privire la protecția dreptului părților de a prezenta probe și de a pleda în fața instanței.

2) În cazul în care răspunsul la prima întrebare este că o continuare a procedurii este legală, se încalcă dreptul Uniunii în cazul în care:

   a) în decizia sa finală, instanța redă fără modificări toate constatările sale din cererea de decizie preliminară și, pe baza acestor soluții în fapt și în drept, respinge administrarea de probe noi și audierea părților? În fapt, instanța de trimitere administrează probe noi și audiază părțile implicate numai cu privire la aspecte care nu s-au considerat stabilite în cererea de decizie preliminară,

   b) instanța administrează probe noi și audiază părțile cu privire la toate aspectele relevante, inclusiv la cele cu privire la care a formulat deja o opinie în cererea de decizie preliminară, iar în decizia sa finală își exprimă opinia concluzivă formată, pe baza tuturor probelor administrate și după evaluarea tuturor argumentelor părților, indiferent dacă probele au fost administrate înainte de trimiterea preliminară sau după pronunțarea deciziei de trimitere, iar argumentele au fost prezentate anterior sau ulterior acesteia?

3) În cazul în care răspunsul la prima întrebare preliminară este că o continuare a procedurii este compatibilă cu dreptul Uniunii, este deopotrivă compatibil cu dreptul Uniunii aspectul că instanța decide să nu continue procedura principală, ci să se abțină, întrucât o continuare a procedurii ar încălca dreptul național, care oferă un grad mai ridicat de protecție a intereselor părților și a justiției, luând în considerare că abținerea se întemeiază pe următoarele elemente:

   a) anterior deciziei sale finale, în cadrul cererii de decizie preliminară, instanța a exprimat o opinie provizorie cu privire la procedură, ceea ce, desigur, este admisibil în temeiul dreptului Uniunii, însă nu este admisibil în temeiul dreptului național,

   b) instanța s-ar pronunța cu titlu definitiv în cadrul a două acte juridice, iar nu al unuia singur (în situația în care se consideră că o cerere de decizie preliminară nu reprezintă o opinie provizorie, ci una definitivă), ceea ce, desigur, este admisibil în temeiul dreptului Uniunii, însă nu este admisibil în temeiul dreptului național.”

34. Au depus observații scrise guvernele spaniol și olandez, precum și Comisia Europeană.

35. Nu putem decât să regretăm absența părților din litigiul principal și a guvernului bulgar.

IV – **Analiză**

36. Astfel cum au reamintit adesea jurisprudența și doctrina, trimiterea preliminară reprezintă cheia de boltă a sistemului jurisdicțional al Uniunii, iar punerea în aplicare a acesteia cade în sarcina instanței naționale.

37. Astfel cum a amintit Curtea în Avizul 2/13 [12], procedura trimiterii preliminare are drept scop, „prin instituirea unui dialog de la instanță la instanță […] între Curte și instanțele din statele membre […], asigurarea unității de interpretare a dreptului Uniunii […], permițând astfel asigurarea coerenței acestuia, a efectului său deplin și a autonomiei sale, precum și, în ultimă instanță, a caracterului propriu al dreptului instituit de tratate” [13].

38. Condamnând un stat membru din cauza faptului că o instanță națională nu își motivase corespunzător refuzul de a adresa Curții o cerere de decizie preliminară, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a consacrat, în Hotărârea Dhahbi împotriva Italiei [14], în acord cu o jurisprudență deja bine stabilită, importanța acestui mecanism în Europa și a statuat în mod definitiv că trimiterea preliminară reprezintă o competență esențială a instanței naționale, astfel încât aceasta nu se poate prevala de acest mecanism în mod arbitrar, întrucât ar risca să încalce dreptul la un proces echitabil.

A – *Cu privire la prima întrebare*

39. Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, Curții să stabilească dacă articolul 267 TFUE coroborat cu articolul 94 din Regulamentul de procedură, precum și cu articolele 47 și 48 din cartă trebuie interpretat în sensul că se opune unei norme naționale care impune instanței de trimitere să se abțină în cauza principală pentru motivul că aceasta a expus, în cadrul cererii de decizie preliminară, cadrul factual și juridic al acestei cauze, nerespectându-și astfel obligația de imparțialitate și încălcând dreptul la prezumția de nevinovăție.

40. Astfel cum am precizat, Sofiyski gradski sad (Tribunalul orașului Sofia) nu are nicio ezitare cu privire la interpretarea dispozițiilor sus-menționate. Prin urmare, în ceea ce privește această întrebare, se impune un răspuns evident derivat, pe de o parte, din normele de ordin administrativ și jurisprudențial care guvernează de mai multe decenii mecanismul trimiterii preliminare și, pe de altă parte, din jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului.

12 — EU:C:2014:2454.

13 — Punctul 176 și jurisprudența citată.

14 — Nr. 17120/09. În speță, reclamantului, cetățean tunisian, i se refuzase acordarea unei alocații familiale de către autoritățile italiene pentru motivul că aceasta era rezervată în mod exclusiv cetățenilor și resortisanților Uniunii. Reclamantul a contestat în fața instanțelor italiene tratamentul diferit la care fusese supus și a solicitat să i se adreseze Curții o întrebare preliminară cu privire la interpretarea Acordului euro-mediteraneean de instituire a unei asocieri între Comunitățile Europene și statele membre ale acestora, pe de o parte, și Republica Tunisia, pe de altă parte (JO 1998, L 97, p. 2), care interzice discriminarea în materie socială împotriva lucrătorilor tunisieni. Această solicitare a rămas fără rezultat, Corte suprema di cassazione (Curtea de Casație, Italia) respingând-o fără a adresa o cerere de decizie preliminară. În consecință, reclamantul a sesizat Curtea Europeană a Drepturilor Omului. În această cauză, această din urmă instanță trebuia să stabilească dacă refuzul Corte suprema di cassazione (Curtea de Casație) de a adresa Curții o cerere de decizie preliminară încălca dreptul la un proces echitabil. Reluând același raționament pe care îl urmase în cauze anterioare similare, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a apreciat că articolul 6 alineatul (1) din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, semnată la Roma la 4 noiembrie 1950 (denumită în continuare „CEDO”), impune instanțelor naționale obligația de a motiva, făcând trimitere la dreptul aplicabil, hotărârile prin care acestea refuză adresarea unei întrebări preliminare (§ 31).

1. Normele de ordin administrativ și jurisprudențial privind conținutul unei cereri de decizie preliminară

41. Potrivit unei jurisprudențe constante, articolul 267 TFUE instituie o procedură de cooperare strânsă și directă între Curte și instanțele naționale, cu ajutorul căreia Curtea furnizează acestora din urmă elementele de interpretare a dreptului Uniunii care le sunt necesare pentru soluționarea litigiului asupra căruia urmează să se pronunțe [15]. Obiectivul constă în asigurarea supremației dreptului Uniunii, precum și a unei interpretări uniforme a dispozițiilor sale în toate statele membre.

42. În cadrul acestui dialog de la instanță la instanță și cu respectarea reciprocă a competențelor lor respective, fiecare dintre ele își asumă responsabilități proprii. Prin urmare, această cooperare jurisdicțională este „valabilă în mod reciproc” [16]. În timp ce Curtea trebuie să pună în aplicare toate mijloacele necesare pentru a ajuta instanța de trimitere să interpreteze și să aplice corect dreptul Uniunii, conferindu-i, în special, cea mai largă posibilitate de a sesiza Curtea [17], instanța de trimitere trebuie, la rândul său, să țină seama de rolul propriu jucat de Curte în această materie și, prin urmare, să facă eforturi pentru a-i furniza acesteia toate informațiile și toate elementele de probă, astfel încât Curtea să își poată exercita funcția în conformitate cu obiectivul prevăzut la articolul 267 TFUE.

43. Prin urmare, Curtea pretinde ca cererea de decizie preliminară să cuprindă o expunere sumară a faptelor pertinente, astfel cum au fost constatate de instanța de trimitere, sau cel puțin o expunere a circumstanțelor factuale pe care se întemeiază întrebările. De asemenea, aceasta trebuie să înțeleagă conținutul dispozițiilor naționale care ar putea fi aplicate în speță și, dacă este cazul, jurisprudența națională pertinentă [18].

44. În sfârșit, instanța de trimitere trebuie să expună motivele care au determinat-o să aibă îndoieli cu privire la interpretarea sau la validitatea anumitor dispoziții ale dreptului Uniunii, precum și legătura pe care aceasta o stabilește între aceste dispoziții și legislația națională aplicabilă litigiului principal. În această privință, trebuie remarcat faptul că, în vederea aprecierii respectării acestor cerințe, Curtea ține seama de natura litigiului. Astfel, Curtea consideră că „cerințele [privind conținutul unei cereri de decizie preliminară] pot fi îndeplinite mai ușor dacă [această] cerere […] se înscrie într-un context deja amplu cunoscut prin intermediul unei trimiteri preliminare anterioare” [19]. În schimb, Curtea este mai exigentă în cazul în care cererea menționată este formulată în cadrul unui litigiu în materia concurenței și a contractelor de achiziții publice, întrucât acestea din urmă sunt caracterizate de situații de fapt și de drept complexe [20].

45. Această competență a instanței de trimitere este justificată prin faptul că ea este singura care are cunoștință directă despre situația de fapt și singura care trebuie să își asume răspunderea pentru hotărârea judecătorească ce urmează a fi pronunțată [21].

46. În plus și pe lângă expunerea cadrului factual și juridic, Curtea solicită ca instanța de trimitere să explice motivele pentru care consideră că răspunsul la întrebările sale este necesar sau util pentru soluționarea litigiului atunci când aceste motive nu reies în mod neechivoc din dosarul cauzei [22].

15 — Ordonanța Abdallah (C-144/11, EU:C:2011:565, punctul 9 și jurisprudența citată), precum și Hotărârea FIRIN (C-107/13, EU:C:2014:151, punctul 29 și jurisprudența citată).

16 — Reluăm expresia utilizată de avocatul general Wahl în Concluziile prezentate în cauza Venturini și alții (C-159/12-C-161/12, EU:C:2013:529, punctul 56 și urm.).

17 — Hotărârea Elchinov (C-173/09, EU:C:2010:581, punctul 26 și jurisprudența citată).

18 — Ordonanța Debiasi (C-560/11, EU:C:2012:802, punctul 24 și jurisprudența citată), precum și Hotărârea Petru (C-268/13, EU:C:2014:2271, punctul 22). A se vedea de asemenea Ordonanța Abdallah (C-144/11, EU:C:2011:565, punctul 10 și jurisprudența citată).

19 — Ordonanța 3D I (C-107/14, EU:C:2014:2117, punctul 12).

20 — A se vedea, în materia dreptului concurenței, Ordonanța Fontaine (C-603/11, EU:C:2012:731, punctul 15), precum și, în materia contractelor de achiziții publice, Hotărârea Azienda sanitaria locale n. 5 „Spezzino” și alții (C-113/13, EU:C:2014:2440, punctele 47 și 48).

21 — Ordonanța Debiasi (C-613/10, EU:C:2011:266, punctul 20), precum și Hotărârea Gauweiler și alții (C-62/14, EU:C:2015:400, punctul 24).

22 — Hotărârea Foglia (244/80, EU:C:1981:302, punctul 17) și Ordonanța Talasca (C-19/14, EU:C:2014:2049, punctul 28).

47. Aceste elemente îi sunt indispensabile Curții pentru a fi în măsură să ofere un răspuns util și fiabil la întrebarea adresată, analizând toate împrejurările de fapt și de drept care caracterizează controversa. Curtea se poate asigura atunci că ipoteza factuală pe care se întemeiază întrebarea preliminară se înscrie într-adevăr în domeniul de aplicare al dreptului Uniunii, că întrebarea este pertinentă și că nu este nicidecum ipotetică [23]. Amintim că misiunea Curții nu este aceea de a formula opinii consultative cu privire la aspecte generale sau ipotetice, ci de a contribui la administrarea justiției în statele membre prin furnizarea unei interpretări utile și corecte a dreptului Uniunii. Astfel, Curtea este abilitată să se pronunțe numai cu privire la interpretarea sau la validitatea unui text al Uniunii pornind de la faptele care îi sunt indicate de instanța de trimitere [24].

48. Pe de altă parte, informațiile cuprinse în cererea de decizie preliminară sunt esențiale pentru guvernele statelor membre și pentru celelalte părți interesate, în vederea prezentării de observații de către acestea conform articolului 23 din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene [25]. Astfel, părților interesate le sunt notificate numai deciziile de trimitere, iar nu și dosarul național transmis eventual la Curte de instanța de trimitere [26].

49. Trebuie precizat faptul că Curtea nu impune instanței de trimitere să efectueze totalitatea constatărilor de fapt și a aprecierilor de drept care îi revin în cadrul misiunii sale jurisdicționale înainte de a o sesiza cu o întrebare preliminară [27].

50. Desigur, Curtea apreciază că poate fi avantajos ca faptele cauzei să fie stabilite, iar problemele de drept național pur să fie soluționate la momentul trimiterii preliminare. Cu toate acestea, Curtea recunoaște că numai instanța de trimitere poate decide în ce stadiu al procedurii să adreseze o întrebare preliminară [28], deoarece acest demers implică considerente de economie și de utilitate procedurală a căror apreciere îi revine, de asemenea, exclusiv instanței de trimitere. Astfel, aceasta din urmă este singura care are cunoștință directă de faptele cauzei și de argumentele părților, fiind astfel cea mai în măsură să aprecieze în ce stadiu al procedurii este necesară o interpretare a dreptului Uniunii de către Curte.

51. Aceste cerințe privind conținutul unei cereri de decizie preliminară au fost codificate la articolul 94 din Regulamentul de procedură, „pe care instanța de trimitere se prezumă, în cadrul cooperării instituite la articolul 267 TFUE, că îl cunoaște și pe care este obligată să îl respecte *cu strictețe*” [29].

52. Articolul 94 din Regulamentul de procedură prevede:

„Pe lângă textul întrebărilor adresate Curții cu titlu preliminar, cererea de decizie preliminară trebuie să cuprindă:

a) o expunere sumară a obiectului litigiului, precum și a faptelor pertinente, astfel cum au fost constatate de instanța de trimitere, sau cel puțin o expunere a circumstanțelor factuale pe care se întemeiază întrebările;

23 — A se vedea, cu titlu de exemplu, Hotărârea Konstantinides (C-475/11, EU:C:2013:542, punctul 61) și Ordonanțele Mlamali (C-257/13, EU:C:2013:763, punctul 32 și jurisprudența citată) și Szabó (C-204/14, EU:C:2014:2220, punctul 22 și următoarele).

24 — Ordonanța Talasca (C-19/14, EU:C:2014:2049, punctul 18 și jurisprudența citată), precum și Hotărârea Gauweiler și alții (C-62/14, EU:C:2015:400, punctul 15).

25 — Ordonanța Abdallah (C-144/11, EU:C:2011:565, punctul 11 și jurisprudența citată).

26 — Ordonanța 3D I (C-107/14, EU:C:2014:2117, punctul 9). A se vedea de asemenea Hotărârea Pringle (C-370/12, EU:C:2012:756, punctul 85 și jurisprudența citată), precum și Ordonanța D'Aniello și alții (C-89/13, EU:C:2014:299, punctul 17).

27 — Hotărârile Winner Wetten (C-409/06, EU:C:2010:503, punctul 39) și VEBIC (C-439/08, EU:C:2010:739, punctul 47).

28 — A se vedea în special Hotărârea Irish Creamery Milk Suppliers Association și alții (36/80 și 71/80, EU:C:1981:62, punctele 6 și 7, precum și jurisprudența citată).

29 — A se vedea Ordonanța Talasca (C-19/14, EU:C:2014:2049, punctul 21). Sublinierea noastră.

b) conținutul dispozițiilor naționale care ar putea fi aplicate în speță și, dacă este cazul, jurisprudența națională pertinentă;

c) expunerea motivelor care au determinat instanța de trimitere să aibă îndoieli cu privire la interpretarea sau la validitatea anumitor dispoziții ale dreptului Uniunii, precum și legătura pe care instanța de trimitere o stabilește între aceste dispoziții și legislația națională aplicabilă litigiului principal."

53. În vreme ce literele (a) și (b) ale acestui articol vizează descrierea cadrului factual și juridic în care se înscrie cauza deferită Curții, litera (c) a articolului menționat vizează motivarea trimiterii preliminare *stricto sensu* [30].

54. Aceste cerințe figurează de asemenea în Recomandările Curții de Justiție a Uniunii Europene în atenția instanțelor naționale, referitoare la efectuarea trimiterilor preliminare [31]. De la punctul 22 din recomandări, care privește forma și conținutul cererii de decizie preliminară, reiese că aceasta trebuie „să fie suficient de completă și să conțină toate informațiile pertinente pentru a permite Curții, precum și subiectelor îndreptățite să depună observații să își facă o idee clară cu privire la cadrul factual și juridic al cauzei principale".

55. Acest punct 22 face trimitere la articolul 94 din Regulamentul de procedură, care privește conținutul cererii de decizie preliminară.

56. Aceste elemente demonstrează, dacă mai era nevoie, că expunerea cadrului factual și juridic al cauzei principale este un element constitutiv, dacă nu chiar esențial, al cererii de decizie preliminară, iar lipsa acesteia ar constitui un motiv de inadmisibilitate vădită a cererii de decizie preliminară [32].

57. În plus, trebuie amintit faptul că aceste cerințe procedurale au fost reluate la articolul 1 din Protocolul nr. 16 la CEDO [33] cu scopul de a reglementa introducerea la Curtea Europeană a Drepturilor Omului a cererilor de aviz consultativ. Astfel, acest articol impune instanțelor naționale să își motiveze cererea și să furnizeze „elementele pertinente ale contextului juridic și factual al cauzei pendinte", cererea de aviz consultativ putând fi respinsă în lipsa acestora.

58. Protocolul menționat nu a intrat în vigoare până la ora actuală, dar acest fapt nu ne împiedică să constatăm că mecanismul avizului consultativ pe care urmărește să îl instituie se inspiră în mare măsură din funcționarea procedurii de trimitere preliminară, ceea ce demonstrează o recunoaștere evidentă a trimiterii preliminare, ale cărei caracter și funcționare nu pot fi contestate.

59. Având în vedere aceste elemente, trebuie să se constate că, prin faptul că a expus, în cererea de decizie preliminară formulată în cauza C-554/14, cadrul factual și juridic al acestei cauze, Sofiyski gradski sad (Tribunalul orașului Sofia) nu a făcut decât să respecte normele stabilite de legiuitorul Uniunii și de Curte în cadrul punerii în aplicare a articolului 267 TFUE.

60. Procedând astfel, deși Sofiyski gradski sad (Tribunalul orașului Sofia) încalcă normele prevăzute de NPK, este important, în schimb, să atragem atenția că demersul său este perfect coerent în ceea ce privește normele naționale care reglementează formularea unei cereri de decizie preliminară de către instanțele civile și administrative bulgare.

30 — Hotărârea Gullotta și Farmacia di Gullotta Davide & C. (C-497/12, EU:C:2015:436, punctul 17).

31 — JO 2012, C 338, p. 1, denumite în continuare „recomandările".

32 — A se vedea în special Ordonanța Debiasi (C-613/10, EU:C:2011:266) și Hotărârea Gauweiler și alții (C-62/14, EU:C:2015:400, punctul 25).

33 — Protocol adoptat de Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei la 10 iulie 2013. Mecanismul prevăzut de acest protocol va permite instanțelor supreme din statele părți la CEDO să sesizeze Curtea Europeană a Drepturilor Omului cu o cerere de opinie consultativă asupra unor întrebări referitoare la interpretarea sau la aplicarea drepturilor și libertăților definite de CEDO.

61. Astfel, precum am arătat în introducere, partea VII capitolul 59 din GPK precizează ansamblul normelor de procedură aplicabile formulării unei cereri de decizie preliminară în fața Curții.

62. Articolele 628-633 din GPK transpun în dreptul bulgar condițiile și efectele unei cereri de decizie preliminară formulate de o instanță națională și în special dispozițiile articolului 267 TFUE, precum și jurisprudența Curții.

63. Articolele 628 și 629 din GPK precizează împrejurările în care instanța națională are posibilitatea sau obligația de a se adresa Curții prin intermediul trimiterii preliminare.

64. La rândul său, articolul 630 din GPK stabilește normele aplicabile conținutului unei cereri de decizie preliminară.

65. Alineatul (1) al acestui articol reproduce foarte pe larg normele stabilite la articolul 94 din Regulamentul de procedură, precum și la punctul 22 din recomandări, întrucât precizează, amintim, că „[c]ererea de decizie preliminară cuprinde o descriere a faptelor litigiului, dreptul național aplicabil, o trimitere exactă la dispoziția sau la actul pentru care se solicită interpretarea sau aprecierea validității, motivele pentru care instanța de trimitere consideră că este necesară o cerere de decizie preliminară în scopul tratării corecte a cauzei, precum și formularea întrebării preliminare”.

66. De asemenea, amintim că, deși normele consacrate în partea VII capitolul 59 din GPK se limitează în principiu la instanțele civile, ele sunt aplicabile și procedurilor introduse la instanțele administrative și aceasta în conformitate cu articolul 144 din Codul de procedură administrativă [34]. De altfel, potrivit doctrinei, se pare că aceste norme au un domeniu de aplicare mai amplu, fiind aplicabile oricărei proceduri jurisdicționale, acest capitol 59 constituind temeiul juridic național pe baza căruia instanțele bulgare, cu excepția Konstitutsionen sad (Curtea Constituțională), apelează la mecanismul trimiterii preliminare [35].

67. Prin urmare, cerințele referitoare la conținutul unei cereri de decizie preliminară stabilite la articolul 267 TFUE și la articolul 94 din Regulamentul de procedură, precum și în jurisprudența Curții fac parte din arsenalul juridic și aceasta începând cu aderarea Republicii Bulgaria la Uniune în anul 2007.

68. Faptul că procedura în discuție în litigiul principal din cauza C-554/14 ține de materia penală nu poate justifica renunțarea, de către instanța de trimitere, la expunerea cu claritate și în mod suficient a cadrului factual și juridic al acestei cauze. Dimpotrivă, această normă se impune și mai pregnant în măsura în care acest contencios poate conduce la măsuri privative de libertate care sunt adoptate în temeiul unor legislații naționale dintre cele mai puțin armonizate din Uniune și care privesc fapte ce necesită explicații clare.

69. Prin urmare, având în vedere aceste elemente, nu este nici justificată, nici coerentă diferența existentă între normele care reglementează introducerea unei trimiteri preliminare în cadrul procedurilor civile și administrative și care transpun modalitățile prevăzute la articolul 267 TFUE și la articolul 94 din Regulamentul de procedură și norma în cauză aplicabilă procedurilor penale.

70. Deși, în prezenta cauză, Parchetul Sofia apreciază că, prin faptul că a expus cadrul factual și juridic al cauzei C-554/14, Sofiyski gradski sad (Tribunalul orașului Sofia) a încălcat dreptul de acces la o instanță imparțială consacrat la articolul 47 din cartă și dreptul la prezumția de nevinovăție prevăzut la articolul 48 din aceasta, aceste preocupări sunt, în fapt, complet nejustificate.

34 — A se vedea nota de subsol 8 din prezentele concluzii.

35 — A se vedea raportul bulgar redactat de Fartunova, M., *op. cit.*, p. 147.

71. Obligația instanței de trimitere de a-și motiva cererea de decizie preliminară și de a furniza toate elementele de fapt și de drept necesare pentru înțelegerea litigiului nu este susceptibilă să compromită echitatea procedurii, ci să o garanteze, în măsura în care, evident, modalitățile prevăzute la articolul 267 TFUE și la articolul 94 din Regulamentul de procedură sunt puse în aplicare corect.

72. În cauza C-554/14, simplul fapt că Sofiyski gradski sad (Tribunalul orașului Sofia) a expus în cererea de decizie preliminară cadrul factual și juridic nu constituie nici o dovadă de parțialitate care ar obliga această instanță să se abțină în respectiva cauză, nici o încălcare a principiului prezumției de nevinovăție.

2. Cu privire la obligația de imparțialitate a instanței de trimitere

73. Atât Curtea, cât și Curtea Europeană a Drepturilor Omului au fost chemate, în cadrul jurisprudenței lor, să definească noțiunea „instanță imparțială”, astfel cum a fost aceasta consacrată la articolul 47 din cartă și la articolul 6 alineatul (1) din CEDO [36].

74. De altfel, Curtea a făcut din independența instanței, printre aspectele căreia se numără și imparțialitatea [37], un criteriu de definire a „competenței” în sensul articolului 267 TFUE [38]. Astfel, imparțialitatea instanței trebuie să fie considerată o condiție pentru exercitarea trimiterii preliminare.

75. Se pornește de la prezumția că instanța este imparțială [39], cu alte cuvinte liberă de prejudecată și de parțialitate [40].

76. Astfel, Curtea Europeană a Drepturilor Omului va aprecia imparțialitatea unei instanțe prin intermediul unui demers subiectiv, care constă în stabilirea convingerii personale a judecătorului și în luarea în considerare a conduitei acestuia, în special dacă acesta a dat dovadă de prejudecată personală sau de parțialitate în cauza respectivă sau dacă s-a arătat ostil [41].

77. Pe de altă parte, în cadrul unui demers mai obiectiv, o instanță imparțială este instanța care nu urmărește decât un singur interes în soluționarea litigiului, și anume stricta aplicare a normei de drept [42]. Astfel, independent de conduita personală a judecătorului, imparțialitatea presupune ca instanța să fie impenetrabilă în privința oricărui element exterior și neutră în raport cu interesele care se înfruntă [43].

78. Pentru a înlătura orice îndoială legitimă în percepția justițiabililor și pentru a proteja sentimentul de încredere pe care se presupune că îl inspiră imparțialitatea (în conformitate cu dictonul „justice must not only be done, it must also be seen to be done” [44]), cerința de imparțialitate impune, astfel, adoptarea unor norme privind compunerea instanței, numirea, durata funcției, precum și cauzele de abținere, de recuzare și de revocare a membrilor săi [45].

36 — A se vedea în această privință ghidul cu privire la articolul 6, disponibil la adresa de internet http://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_6_FRA.pdf

37 — Hotărârea TDC (C-222/13, EU:C:2014:2265, punctul 31 și jurisprudența citată).

38 — Hotărârea TDC (C-222/13, EU:C:2014:2265, punctul 27).

39 — Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea Le Compte, Van Leuven și De Meyere împotriva Belgiei, 23 iunie 1981, seria A, nr. 43, § 58.

40 — Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea Wettstein împotriva Elveției, nr. 33958/96, § 43, CEDO 2000-XII, și Hotărârea Micallef împotriva Maltei, nr. 17056/06, § 93, CEDO 2009.

41 — Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea Buscemi împotriva Italiei, nr. 29569/95, § 67 și 68, CEDO 1999-VI.

42 — Hotărârea TDC (C-222/13, EU:C:2014:2265, punctul 31 și jurisprudența citată).

43 — Hotărârea TDC (C-222/13, EU:C:2014:2265, punctul 32 și jurisprudența citată).

44 — Justiția nu trebuie numai înfăptuită, ci ea trebuie să și apară ca fiind înfăptuită.

45 — Hotărârea TDC (C-222/13, EU:C:2014:2265, punctul 32 și jurisprudența citată). A se vedea de asemenea Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea Micallef împotriva Maltei, citată anterior, § 98 și 99.

79. În cadrul prezentei cauze, eventuala încălcare a dreptului vizat la articolul 47 din cartă nu reiese din modalitățile prevăzute de textele juridice, ci din conduita instanței de trimitere.

80. Astfel, Parchetul Sofia apreciază că elementele invocate în cadrul trimiterii preliminare sunt suficiente pentru a suscita îndoieli în ceea ce privește imparțialitatea Sofiyski gradski sad (Tribunalul orașului Sofia), chemat ulterior să soluționeze litigiul.

81. Prin faptul că a expus în decizia de trimitere din cauza C-554/14 cadrul factual și juridic al acesteia, instanța respectivă ar fi exprimat o „opinie provizorie” înainte de programarea judecării cauzei respective. Potrivit articolului 29 din NPK, această situație ar constitui un caz particular de „parțialitate” și ar obliga instanța de trimitere să se abțină în cauza în discuție. Astfel cum reiese din decizia de trimitere în prezenta cauză, expunerea de către instanță până și a celui mai nesemnificativ indiciu cu privire la faptele cauzei sau la calificarea juridică a acestora intră sub incidența acestui articol și impune recuzarea acestei instanțe.

82. În prezenta cauză, aceste preocupări sunt lipsite de orice temei.

83. Dintr-o jurisprudență constantă a Curții Europene a Drepturilor Omului reiese că simplul fapt că o instanță a adoptat decizii înainte de procedură nu poate justifica în sine temeri legate de imparțialitatea acestei instanțe. Aspectul relevant este întinderea măsurilor adoptate [46]. Or, deși introducerea unei trimiteri preliminare în fața Curții constituie o decizie judiciară, totuși, expunerea în acest cadru a elementelor de fapt și de drept inerente cauzei nu reprezintă altceva decât o simplă constatare din partea instanței de trimitere, fără ca aceasta să fi procedat, de altfel, la nicio calificare juridică prin care să încalce jurisprudența menționată la punctul 8 din decizia de trimitere în prezenta cauză.

84. Astfel, trebuie să se constate că, în cauza C-554/14, punctul 2 din decizia de trimitere se referă la „situația de fapt în cauză”, punctul 3 vizează „dreptul material aplicabil altor aspecte decât cele care fac obiectul cererii de decizie preliminară, dar care justifică necesitatea de a sesiza Curtea cu această cerere”, iar punctul 4 privește „dreptul material aplicabil soluționării problemei de drept în discuție în litigiul principal”.

85. Or, în urma unei analize atente a acestor puncte, niciunul dintre ele nu trădează niciun fel de prejudecată sau parțialitate din partea instanței de trimitere.

86. Dimpotrivă, detaliile acestei expuneri demonstrează o cunoaștere aprofundată a dosarului, ceea ce, în opinia noastră, nu poate justifica suspiciunea de parțialitate a acestei instanțe. Chiar și dacă aceasta ar proceda la o apreciere preliminară a datelor aflate la dispoziția sa, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat în repetate rânduri că o astfel de apreciere nu poate fi considerată o prejudecată în raport cu aprecierea finală [47].

87. Având în vedere aceste elemente, niciun aspect nu permite să se susțină că, prin faptul că a expus cadrul factual și juridic al cauzei C-554/14 în decizia de trimitere, Sofiyski gradski sad (Tribunalul orașului Sofia) ar fi încălcat obligația de imparțialitate, astfel cum este aceasta prevăzută la articolul 47 din cartă.

3. Cu privire la respectarea dreptului la prezumția de nevinovăție

88. Și în privința acestui aspect, eventuala încălcare a dreptului garantat la articolul 48 din cartă nu reiese din modalitățile prevăzute de textele juridice, ci din conduita instanței de trimitere.

46 — Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea Morel împotriva Franței, nr. 34130/96, § 45, CEDO 2000-VI.

47 — *Idem.*

89. Prin urmare, se ridică problema dacă, în expunerea cadrului factual și juridic al cauzei C-554/14, motivarea instanței de trimitere lasă impresia că această instanță ar considera persoana interesată vinovată de săvârșirea infracțiunii în condițiile în care vinovăția acesteia nu a fost probată [48]. Este incontestabil faptul că exprimarea prematură a unei astfel de opinii de către instanța de trimitere ar încălca prezumția de nevinovăție [49].

90. Or, această problemă nu se pune în prezenta cauză.

91. Astfel, dreptul oricărei persoane acuzate de a fi prezumată nevinovată nu se poate aplica în cazul unei persoane despre care s-a stabilit că este vinovată de săvârșirea infracțiunii în cauză [50], astfel cum este situația domnului Ognyanov [51].

92. În orice caz, nu trebuie să se piardă din vedere faptul că singurul scop al cererii de decizie preliminară formulate de o instanță de trimitere este obținerea unei interpretări corecte a dreptului Uniunii, iar aspectul dacă, pe baza acestei interpretări, persoana vizată trebuie să fie considerată nevinovată sau vinovată de săvârșirea faptelor în cauză nu poate să reiasă decât din aprecierea unică și personală a acestei instanțe.

93. Având în vedere aceste considerații, apreciem că simplul fapt că Sofiyski gradski sad (Tribunalul orașului Sofia) a expus în cererea de decizie preliminară formulată în cauza C-554/14 cadrul factual și juridic al acestei cauze nu constituie nici o dovadă de parțialitate care să impună recuzarea acestei instanțe în cauza respectivă, nici o încălcare a principiului prezumției de nevinovăție.

94. Astfel, dacă modalitățile prevăzute la articolul 267 TFUE și la articolul 94 din Regulamentul de procedură în vederea formulării unei cereri de decizie preliminară sunt aplicate corect, acestea nu pot nici să compromită imparțialitatea instanței de trimitere, nici să încalce dreptul la prezumția de nevinovăție, consacrate la articolul 47 și, respectiv, la articolul 48 din cartă.

95. În acest punct al analizei, trebuie să se constate că norma națională în cauză, astfel cum a fost interpretată de Varhoven kasatsionen sad (Înalta Curte de Casație), poate să împiedice sau să descurajeze instanța penală bulgară să formuleze o întrebare preliminară, aducând astfel atingere prerogativelor proprii, care îi sunt recunoscute de articolul 267 TFUE și de jurisprudența Curții.

96. Astfel, în temeiul acestei norme, judecătorul riscă nu doar recuzarea, ci și o sancțiune disciplinară prin faptul că a expus în decizia de trimitere și în conformitate cu modalitățile prevăzute la articolul 267 TFUE și la articolul 94 din Regulamentul de procedură cadrul factual și juridic al cauzei.

97. Se ajunge astfel la rezultatul absurd și paradoxal să se considere că o instanță care formulează o cerere de decizie preliminară în conformitate cu dreptul Uniunii încalcă, potrivit legislației naționale, garanțiile fundamentale ale părților.

98. Este evident că o astfel de normă este incompatibilă cu cerințele inerente naturii însești a dreptului Uniunii, întrucât are ca efect diminuarea eficacității dreptului Uniunii prin descurajarea instanței penale bulgare să formuleze cereri de decizie preliminară în fața Curții.

48 — A se vedea în special Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea Nerattini împotriva Greciei, nr. 43529/07, § 23.

49 — A se vedea în special Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea Garycki împotriva Poloniei, nr. 14348/02, § 66, și Hotărârea Nestak împotriva Slovaciei, nr. 65559/01, § 88.

50 — Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea Phillips împotriva Regatului Unit, nr. 41087/98, § 35, CEDO 2001-VII.

51 — Amintim, astfel, că domnul Ognyanov a fost deja condamnat la o pedeapsă cu închisoarea după ce s-a stabilit că este vinovat de săvârșirea infracțiunilor constatate în hotărârea judecătorească pronunțată de autoritățile judiciare daneze.

99. Or, în primul rând, în Hotărârea Elchinov [52], cu privire la o cerere de decizie preliminară formulată de Administrativen sad Sofia-grad (Tribunalul Administrativ al orașului Sofia), Curtea a amintit că instanțele naționale trebuie să dispună de cele mai extinse competențe de aplicare a dreptului Uniunii, articolul 267 TFUE conferindu-le cea mai largă posibilitate de a sesiza Curtea dacă aceste instanțe consideră că o cauză pendinte ridică probleme care impun interpretarea sau aprecierea validității dispozițiilor de drept al Uniunii necesare în vederea soluționării litigiului dedus judecății acestora [53].

100. Curtea a considerat că instanțele naționale nu trebuie să fie împiedicate să sesizeze Curtea prin nicio normă națională de procedură, indiferent de natura acesteia, amintind, în plus, că opțiunea de a adresa o întrebare preliminară reprezintă o prerogativă proprie pe care aceste instanțe, statuând în primă instanță, trebuie să fie libere să o exercite în orice moment al procedurii [54].

101. În al doilea rând, amintim că, în Hotărârea Dhahbi împotriva Italiei, citată anterior, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat că, în cazul în care mecanismul trimiterii preliminare există, refuzul instanței naționale de a formula o întrebare preliminară poate să afecteze în anumite împrejurări caracterul echitabil al procedurii și să conducă la o încălcare a dreptului la un proces echitabil, astfel cum a fost acesta consacrat la articolul 6 alineatul (1) din CEDO. În speță, aceasta a fost concluzia instanței menționate, ea constatând că instanța națională refuzase să adreseze Curții o cerere de decizie preliminară în mod absolut arbitrar și fără nicio motivare.

102. Dacă un judecător național ar refuza să formuleze o cerere de decizie preliminară pentru motivul că riscă nu doar recuzarea, ci și o sancțiune disciplinară prin faptul că expune cadrul factual și juridic al cauzei, această situație ar constitui în mod cert o încălcare a articolului 6 din CEDO.

103. Având în vedere aceste elemente, nu încape astfel nicio îndoială că dreptul Uniunii, și în special articolul 267 TFUE și articolul 94 din Regulamentul de procedură, se opune unei norme naționale precum cea în discuție în litigiul principal, care, în cazul în care ar fi menținută, ar risca să afecteze grav mecanismul trimiterii preliminare și, odată cu acesta, cooperarea instituită între Curte și instanțele naționale și ar compromite supremația dreptului Uniunii.

104. Prin urmare, propunem Curții să declare că articolul 267 TFUE și articolul 94 din Regulamentul de procedură trebuie interpretate în sensul că se opun unei norme naționale precum cea în discuție, care obligă instanța de trimitere să se abțină în această cauză pentru motivul că a expus în cadrul cererii de decizie preliminară cadrul factual și juridic al acestei cauze.

B – *Cu privire la a doua întrebare*

105. Prin intermediul celei de a doua întrebări, Sofiyski gradski sad (Tribunalul orașului Sofia) solicită, în esență, Curții să precizeze dacă articolul 267 TFUE și articolul 94 din Regulamentul de procedură se opun posibilității unei instanțe de trimitere de a proceda, după pronunțarea hotărârii Curții, la o nouă audiere a părților, precum și la noi măsuri de administrare a probelor, modificând, în consecință, constatările pe care le făcuse în cadrul deciziei de trimitere.

106. Mai întâi, conform unei jurisprudențe constante, numai instanța națională poate decide în ce stadiu al procedurii este necesar să adreseze Curții o întrebare preliminară [55].

52 — C-173/09, EU:C:2010:581.

53 — Punctul 26 și jurisprudența citată.

54 — Hotărârea Elchinov (C-173/09, EU:C:2010:581,punctele 25 și 26, precum și jurisprudența citată).

55 — A se vedea în special Hotărârile Irish Creamery Milk Suppliers Association și alții (36/80 și 71/80, EU:C:1981:62, punctul 7), precum și Sibilio (C-157/11, EU:C:2012:148, punctul 31 și jurisprudența citată).

107. Deși Curtea apreciază că poate fi avantajos, în funcție de împrejurări, ca problemele de drept național pur să fie soluționate la momentul trimiterii la Curte [56], aceasta recunoaște totuși că instanța națională este liberă să exercite această opțiune în orice moment al procedurii pe care îl consideră adecvat [57]. Astfel, alegerea momentului în care formulează o trimitere preliminară depinde de considerente de economie și de utilitate procedurală a căror apreciere îi revine exclusiv instanței de trimitere, întrucât aceasta este singura care are cunoștință directă de faptele cauzei și de argumentele părților.

108. Dincolo de această jurisprudență, nicio dispoziție a dreptului Uniunii nu interzice instanței de trimitere să modifice, după adresarea unei întrebări preliminare, în cursul examinării cauzei aflate pe rolul său, aprecierea cu privire la cadrul factual și juridic pertinent.

109. În realitate, o astfel de prerogativă se înscrie în domeniul de aplicare al autonomiei instituționale și procedurale a statelor membre, iar Curtea nu are, așadar, competența de a statua cu privire la aplicarea concretă a normelor naționale de procedură.

110. Potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, numai instanței de trimitere îi revine sarcina de a aprecia întinderea dispozițiilor naționale și modul în care trebuie aplicate acestea. Astfel, după pronunțarea hotărârii Curții, instanța de trimitere trebuie să continue examinarea cauzei principale în conformitate cu normele naționale de organizare și de procedură judiciară și cu respectarea drepturilor fundamentale ale părților.

111. Singura obligație a instanței de trimitere în acest stadiu al procedurii este să asigure efectul deplin al interpretării dreptului Uniunii reținute de Curte. Astfel, trebuie să se considere că răspunsurile oferite de Curte instanței de trimitere impun o interpretare determinantă și obligatorie a dreptului Uniunii întrucât, în cadrul articolului 267 TFUE, Curtea nu este chemată să emită un aviz consultativ [58].

112. Având în vedere aceste elemente, trebuie să se răspundă instanței de trimitere că articolul 267 TFUE și articolul 94 din Regulamentul de procedură nu se opun, ținând seama de autonomia instituțională și procedurală a statelor membre, posibilității unei instanțe de trimitere de a proceda, după pronunțarea hotărârii Curții, la o nouă audiere a părților și la noi măsuri de administrare a probelor și de a modifica, în consecință, constatările pe care le-a făcut în cadrul deciziei de trimitere, în măsura în care această instanță asigură efectul deplin al interpretării dreptului Uniunii reținute de Curte.

C – *Cu privire la a treia întrebare*

113. În ipoteza în care Curtea ar aprecia că articolul 267 TFUE și articolul 94 din Regulamentul de procedură se opun unei norme naționale precum cea în cauză, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească prin intermediul celei de a treia întrebări dacă dreptul Uniunii se opune posibilității acestei instanțe de a opta, în temeiul normei naționale în cauză, să se abțină pentru motivul că această normă ar garanta un grad mai ridicat de protecție a drepturilor fundamentale ale părților.

114. În alți termeni, dreptul Uniunii se opune posibilității instanței de trimitere de a aplica o normă națională considerată totuși contrară dreptului Uniunii?

115. Răspunsul la această întrebare nu lasă loc niciunei îndoieli. Instanța de trimitere are obligația de a înlătura o astfel de normă.

56 — Hotărârea Melki și Abdeli (C-188/10 și C-189/10, EU:C:2010:363, punctul 41 și jurisprudența citată).

57 — Hotărârea Elchinov (C-173/09, EU:C:2010:581, punctul 26 și jurisprudența citată).

58 — A se vedea în special Hotărârea Kleinwort Benson (C-346/93, EU:C:1995:85, punctul 24).

116. Conform articolului 280 TFUE, „[h]otărârile Curții […] au forță executorie”. Articolul 633 din GPK proclamă de altfel în mod explicit acest principiu.

117. Astfel, reiese dintr-o jurisprudență constantă că o hotărâre pronunțată cu titlu preliminar de Curte obligă instanța națională în ce privește interpretarea dispozițiilor dreptului Uniunii în cauză pentru soluționarea litigiului din cauza principală [59]. Astfel cum am arătat la punctul 111 din prezentele concluzii, Curtea nu emite aviz consultativ în cadrul articolului 267 TFUE.

118. Prin urmare, în cazul în care Curtea ar considera că articolul 267 TFUE, care constituie o normă direct aplicabilă, se opune unei norme naționale precum cea în cauză, instanța națională ar fi obligată să înlăture aplicarea acestei norme naționale cu scopul de a asigura supremația, eficacitatea și unitatea dreptului Uniunii [60].

V – **Concluzie**

119. Având în vedere considerațiile care precedă, propunem Curții să răspundă la întrebările formulate de Sofiyski gradski sad (Tribunalul orașului Sofia) după cum urmează:

„1) Articolul 267 TFUE și articolul 94 din Regulamentul de procedură al Curții trebuie interpretate în sensul că se opun unei norme naționale precum cea în cauză, care obligă instanța de trimitere să se abțină în respectiva cauză pentru motivul că a expus în cadrul cererii de decizie preliminară formulate în fața Curții cadrul factual și juridic al cauzei, procedând astfel în conformitate cu modalitățile prevăzute de aceste dispoziții.

Ținând seama de principiul enunțat la articolul 280 TFUE, instanța de trimitere este obligată să înlăture aplicarea normei naționale în cauză.

2) Articolul 267 TFUE și articolul 94 din Regulamentul de procedură al Curții trebuie să fie interpretate în sensul că nu se opun, ținând seama de autonomia instituțională și procedurală a statelor membre, posibilității unei instanțe de trimitere de a proceda, după pronunțarea hotărârii Curții, la o nouă audiere a părților și la noi măsuri de administrare a probelor și de a modifica în consecință constatările pe care le-a făcut în cadrul deciziei de trimitere, în măsura în care această instanță asigură efectul deplin al interpretării dreptului Uniunii reținute de Curte.”

59 — Hotărârea Elchinov (C-173/09, EU:C:2010:581, punctele 29 și 30, precum și jurisprudența citată).

60 — A se vedea Hotărârile Melki și Abdeli (C-188/10 și C-189/10, EU:C:2010:363, punctul 43 și jurisprudența citată), precum și Elchinov (C-173/09, EU:C:2010:581, punctul 31 și jurisprudența citată).